

BİTMEYEN NÖBET

Dr. Ümit KALDIRIM

Saat 08.00, yeni bir nöbet daha. Anladım ki nöbetler tutarak bitmiyor. Nöbet kutsaldır, kabul ama bu gidişle nöbetler değil, tutanlar bitecek. Bu arada hafta içi olmasına rağmen maşallahımız var yine. Duyan gelmiş derler. Sanırım bölgedeki aciller kapılarına bugün bizim acilin nöbetçi olduğunu yazmışlar. Gecedan kalan hastaların devir işlemi var, yüklemeler hep aynı; yer yoktu, yatırmadı, görsün dedi, bozuldu... Meteoroloji öğleden sonra soğuk hava ve şiddetli yağmur var diyor. Tek ümidimiz o. Faydası olur mu bilmiyorum ama içimden bazen acil bekleme salonunun kışın kalorifer peteklerini, yazın ise klimalarını kapatmak geliyor. Allah'tan ekip iyi diyerek nöbeti devralıyoruz.

Sabah sabah insanlar bağırpıp çağırıp kavga edecek heyecanı nereden bulur bilemiyorum. Ama seslere bakılırsa olay büyük. Tabii nöbete geç gelen çömezın idare edilmesinden, çalışmayan hastane programından, biten yazıcı kartuşundan, tekerlekli sandalyeden aklınıza ne gelirse her şeyden ve acildeki tüm kavgalardan kıdemli sorumludur prensibi halen geçerli. Kayıt personeli sinirli ve hızlı adımlarla üzerime doğru gelip "Hocam şikâyetçiyim bundan!" deyip pimi çekilmiş el bombasını yanıma bırakıp gidiyor. Daha önce görmediğim, husumetimin olmadığı bir hasta yakını ile yüz yüzeyim ve herkes bir boks maçının ilk raundu tadında bizi seyrediyor. Alttan alsan karizma meselesi, üste çıksan ifade, tutanak, karakol, mahkeme... Bir orta yol bulma çabası içindeyim, sahi biz ne iş yapıyorduk? Ne derler kıdemli büyüklerimiz: "Acil yönetme sanatıdır." Acili yöneten ülkeyi yönetir. Allah'tan hasta yakını anlayışlı biri. Birkaç makul ifadeden sonra "Hocam siz de haklısınız" durumuna gelebiliyoruz nihayet. Hasta yakınının istediği bir tekerlekli sandalye sadece. Fakat kayıttaki arkadaş "Bu benim görevim değil" deyince olay bu hale gelmiş. Olay kısmen tatlıya bağlandıktan sonra sağlıkçı tanıdıklar, bu hastanedeki tanıdıklar derken samimiyetimiz artıyor. Ve tabii hastanelerin asırlık sorunlarına ayaküstü yapılan geyik tadında kurtarıcı yorumlar...

Acil servislerde hasta ve yakını olmak zor iş. Aslında işi biraz da biz mi karışık hale getiriyoruz? Benim konuştuğum hasta yakınının olay çıkaracak bir kişiliği yok, fakat acilin şartları onun gibileri bu hale getirebiliyor. Bir düşünün kendini tanıtmadan veya tanıdık aramadan hangimiz acil servislerdeki rutin prosedürlere teslim oluyoruz? Acillerde olay çıkartanların kişilik analizi yapılabilse belki de çoğunluğu makul insanlar çıkar, fakat şartlar bu durumu tersine çevirebiliyor. Hasta yakınının dediği gibi "Hocam hanginiz doktor, hanginiz hasta bakıcı belli değil. Tekerlekli sandalye nereden alınır, kanlar nereye verilir? Röntgen, ultrason nerede, hastamla ilgi bilgilendirme nasıl yapılacak? Hiçbir şey standart değil, üstelik her acilde durum çok farklı. Bir de bizim telaşımız bu karmaşaya eklenince, anlayacağınız ateş-barut ilişkisi. Aslında tüm acillerde her şey aynı olsa, personel kıyafetleri, odalar, renkler, röntgen yeri... Biz de nerede ne yapacağımızı bilsek iyi olmaz mı?" Çok tuttum bu fikri, ama olur mu bilemem.

Hatta biraz da geliştirdim. Acilleri yoğunluğuna göre tasnif etsek (A tipi, B tipi vb.) Bu triaj konusunda el atıp hastaları uę grubu ayırsak: hafif, orta, ağır hasta... Ya da bölüm olarak ayaktan, ara, kritik bölüm diye ayırsak. Acil ekibi sadece orta ve ağır hastalara baksa veya ara ve kritik bölümde çalışsa. Bu bölümlerde de ekip halinde çalışılsa (doktor, paramedik, hemşire, ğrenci, hasta bakıcı vb.) Hafif ya da ayaktan bölümünü diğer hastane ekibi ynetse. Ülkedeki tüm acillerin anatomi ve fizyolojisi aynı olsa nasıl olurdu kim bilir? Acile başvuran hasta ve yakınlarını eğitmenin bir yolu bu şekilde olabilir belki... İhtimal yani...

ğle yemeğine gitme vakti diye sevinirken müthiş bir zamanlamayla paramedik arkadaş eşliğinde, elini tutup gelen bir kazazede çıkıyor önüme. Travma odasına alıp muayene ediyorum. Basit bir cilt kesisi. Hemen halledip yemeğe gitme telaşı içindeyim. Büyük bir sürprizle karşılaşıyorum yine, sütür setleri sterilizasyondan daha gelmedi. Ne yapmalı bilmiyorum, hep mi aynı sürpriz olur. Ya da hep olan sürpriz mi olur? Konuşmak, yazmak, çizmek yetmiyor. Başka çözümler üretmek lazım. şöyle tek kullanımlık (steril poşetin içinde), uę kısmında hem portague hem de makas özelliği olan sert plastik yapıda bir malzeme olsa. Uę kısmı ile portegu işlemini yapsak, biraz daha aınca makas özelliği olan ikili ağızlı yapısı olsa. Tek malzeme ile kimseye ihtiyaç duymadan basit cilt strlerini hemen atsak ne güzel olurdu. Set bitti, acaba bu malzeme steril mi derdi de olmasa harika olacak. Neyse gerçek acilciler krizleri fırsata çevirmeyi bilmeli. A kaldım ama bu kesinin bana ciddi bir katkısı oldu. Artık Türk Patent Enstitüsü tarafından onaylı, adıma kayıtlı bir faydalı modelim var. Darısı sizin başınıza. Hemşire odasındaki dolap imdadıma yetişiyor yine. Bayanların rejim tutkusu mu desek, yoksa kötü günler için yapılan birikim mi, dolap yine ağzına kadar dolu. Ufak bir sondaj ile akşamki istihkak bile çıktı, sağ olsunlar. Yeniden sahadayız. Bu arada rekorunuz kaç? Benim sekiz. Evet, aynı anda sekiz iş:

Sekreter hanım telefonda, bölüm başkanı odasında sizi bekliyor (1).

Kliniğin ikinci hocası karşımda vizit yapalım, diyor (2).

Gözüm hastanın monitörü üzerinde, satürasyon düştü düşecek (3).

Hemşire hanım EKG'yi değerlendirmemi istiyor (4).

mez, "USG'de safra kesesinde taş var gibi, ağabey bir gelsene." diye sesleniyor (5).

Hasta yakını "Hocam bizim hasta ne zaman çıkar, durum nedir?" diye soruyor.

İçimden hastaya cevap veriyor "Senin hastan kimdi, ben kimim, neredeyim?" diyorum (6).

Hasta bakıcı arkadaş "Taze ay var hocam, kaç şeker?" diye sesleniyor ve ardından dumanı tüten çay bardağını uzatıyor (7).

Ve tabii ki cep telefonum çalıyor (8).

Bu arada kenarda sakinleşmemi bekleyen ilaç mmессili arkadaşı saymıyorum bile. Rakamların yazılışına dikkat, kaynaklı konuşuyoruz, biline.

Hava kararmak üzere, akşamı ettik nihayet, şunun şurasında sabaha ne kaldı ki! 14 saat... Azı gitti, çoğu kaldı. Bu arada öğleden sonra beklenen yağmurdan da ses yok. Mesaiden ayrılan temel bilimci bir arkadaş uzaktan el sallayıp "İyi nöbetler." diyor. TUS'a yeniden mi girsem diye düşünürken, teyzenin biri heyecanla dalıyor içeri. Eli kafasında teyzenin ve elinde beze sarılı yeşil bir poşet var. Diğer elinden ise eşi tutuyor. Eşine "Siz kayıt yaptırın, ben teyzeyi muayene edeyim." diyorum fakat amca öyle sıkı tutuyor ki eşinin elini, ayırmak ne mümkün. "Eşiniz sizi çok seviyor." diyince, gözleri hafif buğulanan amca, "Oğlum ben o eli tutabilmek için kaç yıl uğraştım biliyor musun, şimdi nasıl bırakırım? Hem biz bırakmak için tutmadık ki o eli." diyor. Ömürlük bir ders veriyor bana.

Teyzeyi muayenesini yapmak için odaya alıyorum, tabii amcayı da. Ön tanım kafayı bir yere çarpmış ve skalp kesisi mevcut. Fakat durumda bir gariplik var, bezin ve poşetin kırmızı olması gerekmez miydi? Bezi ve poşeti almak için elimi uzattığımda bir de ne göreyim, dondurucudan çıkarılmış ve buzu halen çözülmemiş bir poşet. İçinde de donmuş fasulye... "Teyze bu ne?" derken kendimi gülmek için zor tutuyorum. "Çözülünce bize bir yemek yaparsın artık" gülüyor teyze yüzüme. "Canın sağ olsun!" diyor. "Ne yapayım evladım buzdolabında soğuk bir şey bulamadım. Donmuş et olsa ödeme daha mı iyi gelirdi?" deyince teyze, uzman görüşü kanıt değeri en düşük bilimsel veridir, ancak birlikte çift kör randomize bir çalışma yapabiliriz istersen diyorum. Şaka, şaka... Ama bazen teyze ve amcalara dikkat etmeli.

Altı dünya kupası, beş TUS, birçok kongre ve sempozyum gördüm de eczanede bir sürü ilaç içip acile gelen kalfayı ilk defa gördüm. İçmiş mi içmemiş mi o da belli değil. Elde onlarca boş ilaç kutusu... Alkol kokusu var, acaba metil alkol mü? Bir de bu işin gece nöbetinde başınıza geldiğini düşünün. Çaresizlik ve bir sürü prosedür. Keşke bir toksikoloji odam olsa, hastayı direkt oraya alsam. Kan, idrar, kusmuk, ne kadar örnek varsa orada alabilsem. Hemen oradaki cihazlarda test edip kandaki toksin madde ve seviyelerini belirlesem. Yazılı ve görsel uygulamalardan uygun antidotu ve dozunu bulup hastaya versem. Psikiyatrisi oraya çağırırsam. Adli rapora tahmini veya beyana göre değil de test sonuçlarına göre yaşamsal tehlike versem... Nerde, hayal benimkisi! Bırakalım da hayali, biz klasik üçlü tedaviye geçelim yine; mideyi yıka, aktif kömür ver, 114'ü ara. Bu arada kapıda dayısı (eski milli güreşçiymiş) "Ne olur hocam söyleyin bana, yaşayacak mı, ben metanetli adamım, ölecekse söyleyin, saklamayın?" diye yakarıyor. "Amca dur, şu an fena değil, işimizi yapalım, iyi olur inşallah." dedikçe ben "Ne olur saklamayın, ölecek mi?" cümlelerinin tekrarını yapıyor. Dayıyı sakinleştirmek için Yaşar Doğu'dan başlıyorum konuşmaya, acilci dediğin bilgili olmalı ne de olsa. Bu arada içilen ilaçları etken maddesine kadar öğreniyorum, içen kalfa olunca öğrenmesi zor olmuyor.

Bu yorgunluk hiç mi yorulmaz arkadaş! Ne saçmalıyor bu demeyin. Durumu sizler de çok iyi biliyorsunuz. Saat gecenin 03.00'ü ve resmen bir kasaba üzerimizden geçti yine. Bu arada hoca, sabah günlük istatistikleri bekliyor. Ben ise çift görmeye başlamışım bile. Kendime bir tomografi mi çektirsem

ya da nöroloji konsültasyonu? Şaka bir tarafa yılda bir kez olabilecek bir durumla karşı karşıyayım. Bu çömezler hiç mi iyi haber vermez? O gece saatler bir saat geri alınıyormuş. Allah'ım fazladan bir saat daha nöbet. Sabır diyorum, sabır, bu da geçer nasıl olsa. Aslında 25 saatlik nöbet desem daha doğru olur fakat saatlerin ileri alındığı tarihte de nöbetçi olduğum aklıma geliyor. "Adalet var, yapacak bir şey yok." diyor çömez. Benim ona dediklerimi ise yazmasam iyi olur. Bizim nöbetleri yazan arkadaşın nöbet hassasiyeti ne noktada anlayın. Umarım siz de de durum öyledir.

Yoğunluk azalıyor, birkaç hasta var takip edilen. Fırsat bu fırsat doktor odasında biraz dinleneceğim (Sanırım kıdemli olmanın tek iyi tarafı bu). Çömeze "İntörn arkadaşla devam edin, sıkıntı olursa çağırın." diyorum. "Sıkıntı olmasa iyi olur." diye de ekliyorum. Doktor odasına geçip gözlerimi kapayalı on dakika oldu mu olmadı mı bilmiyorum ama caddeden gelen acı bir fren sesi ile uyanıyorum. Aklıma ilk gelen "112 hastaları başka bir hastaneye götürür mü acaba?" sorusu oluyor. Tarifi imkânsız istek. İmkânsız dedik ya, kapı çalıyor, intörn arkadaş kapıda. "Acil durum!" diye haykırıyor. Sanki bankada çalışıyoruz, başka ne olabilir ki. İçeri geçiyorum. Travma odasındaki sedyelere uzanmış iki hasta... Kan var, cam parçaları var, alkol kokusu var, kırık var, kesi var, var da var. Ama bende ne istek ne de hal var. Durum çömezi aşar. Zaten o da ortada yok. Ben de mi çömezken böyleydim acaba? Bu bir kâbus olmalı diye düşünüyorum ama ne fayda. Hemen bir çözüm bulmalıyım diye geçiriyorum içimden. Hızır acil denirdi eskiden, benimkisi de o hesap. Başka hastanelerden destek istesem. Başka bir tarifi imkânsız istek daha, ama denemekten ne zarar gelir ki! Birkaç olumsuz görüşmeden sonra Dr. Mehmet ile görüşüyorum. Ne kadar zor durumda olduğumu anlatmaya çalışıyorum. Dilim çözülmüş, hatta fazla çözülmüş. "Mehmet Hocam bizim hastanenin önünde ciddi bir kaza oldu. Dört yaralımız var, ikisinin durumu ağır, durumu kısmen hafif olan diğer iki hastadan (zaten iki hasta yok muydu) birini size nakil edebilir miyiz?" diye dil döküyorum. Dr. Mehmet beni şoke ediyor, "Olur hocam, bir hastayı alabiliriz." diyor. Telefonu kapatıp 112'yi aramam ve iki hastadan birini nakil etmem 5-10 dakikamı almıyor. Ne büyük bir rahatlık. Diğer hastaya bakıyorum, yine telefona sarılıyorum, Dr. Mehmet hatta. "Mehmet Hocam kazadan aldığımız ağır yaralı iki hasta bizi çok yordu. Diğer hafif yaralı hastayı da size nakil etsek, bu iyiliğinizi unutmam." diyorum. Yine şoke ediyor beni "Olur." diyor. "Büyüksün, cennetliksin, bir kanatların eksik Mehmet Hocam." diye iltifatlar yağdırıyorum. Bu arada 112'nin aranması, nakil yapılması yine 5-10 dakikamı almıyor.

Savaş kazanmış komutan, güzel kızın kalbini fethetmiş delikanlı, çömezin ağzından acaba ateş de çıkarabilir mi dediği kıdemli, ne dersenez deyin, yaptığım ahlaki olmasa da yardım istedim sadece. Ekibe, "Maç sadece sahada kazanılmaz" der gibi yaptığım üst bakıştan sonra dinlenme odasına geri gidiyorum. Ayaklarımı uzatıp gözlerimi kapatıyorum, artık dinlenme vaktim. Biraz zaman geçiyor ki acı bir 112 sireni sesi daha duyuluyor ve ben "Hayır!" diye haykırıyorum. Sahne aynı (kapı çalıyor, intörn arkadaş kapıda, acil durum, sanki bankada mı çalışıyoruz ve ben içeri gidiyorum.) 112 en son nakil

ettiğim hastayı geri getirmiş. “Nasıl olur?” diyorum. Bu hastayı kabul etmişlerdi. Telefonun ucunda bu kez Dr. Ahmet'e, “Hocam Dr. Mehmet bu hastayı kabul etmişti, neden geri gönderdiniz?” diyorum. Dr. Ahmet sinirli ve sitemkâr bir ses tonu ile “Hocam, Dr. Mehmet bu akşamki çömez arkadaş, benden birkaç saat izin istedi, fakat vermedim. O da tüm şehrin acil hastalarını kabul etmiş ve çekip gitmiş. Acilin her tarafı hasta doldu. 112 arayıp özel olarak teşekkür bile etti sayesinde. Halimizi anla.” Diyor. “Hastalardan bir tanesini geri gönderdim mecburen.” diye de ekleyip kapatıyor telefonu. Allah'tan hastanın yaşamsal tehlikesi yok ve ekipten izin isteyen olmadı diye geçiriyorum içimden. Biz bu hengâmede bir o yana bir bu yana koşturup dururken nihayet güneşin ilk ışıkları acilin içene süzülüyor. Nöbetin bitmek üzere olmasına sevineyim mi üzüleyim mi bilemeden “Biten nöbet mi yoksa ben miyim?” diye geçiriyorum içimden.

Sahi siz söyleyin, “Biten nöbet mi yoksa her nöbette azar azar tükenen tutanlar mı?”